

Proloog

Op mijn twaalfde rook ik voor het eerst de dood.

In die tijd had mijn vader een snor, droeg mijn moeder bikini's en gingen we elke zomer vier weken met de vouwwagen naar de Ardèche. Mijn vader stelde zich ieder jaar ten doel een camping te vinden met zo min mogelijk Nederlanders. Frankrijk is een overrijpe banaan, zei hij, en Nederlanders zijn de fruitvliegjes.

De vakantie voordat ik naar de brugklas ging, lukte het onmogelijke en stonden we op een camping in Zuid-Frankrijk zonder één enkele andere Nederlander. Mijn vader was dolgelukkig, maar voor mij betekende het een van de langste en saaiste vakanties uit mijn jeugd. Ik vond het in die periode sowieso lastig om contact te leggen met leeftijdsgenoten, laat staan met Franstalige leeftijdsgenoten.

De dagen regen zich traag en volgens een vast patroon aaneen; ik haalde 's ochtends brood en de *Figaro*, terwijl mijn moeder de stoelen uitklapte en de tafel dekte met plastic borden. De enige taak van mijn vader bestond uit het bedienen van de wereldontvanger en na de oproepen van de ANWB-alarmcentrale las hij de krant. Of hij hem echt las weet ik niet, maar hij keek geconcentreerd naar de artikelen en sloeg af en toe een bladzijde om.

Laten we gaan wandelen in het bos, zei hij op een och-

tend terwijl hij de krant opvouwde.

Dinie schudde haar hoofd en zei dat ze het daar veel te warm voor vond.

Dan gaan wij, zei Leo en sloeg me op mijn schouder. Mannen onder elkaar.

Zonder mijn antwoord af te wachten, pakte hij een plattegrond van de omgeving en wees met de autosleutel aan waar hij heen wilde. Vijf minuten later reden we stapvoets de camping af.

Buiten de poort moest ik kaartlezen.

Het maakt niet uit in welk bos we uitkomen, zei Leo toen hij merkte dat ik het spoor bijster was. Als het maar een bos is.

Na een kwartier stuurde ik Leo op goed geluk een landweg in en we stopten bij een bosrand. Hij stak zijn Zwitserse legermes en een fles water in zijn rugtas en hing een kompas om zijn nek. Voor me uit liep hij het bos in.

Na tien minuten stond hij abrupt stil, legde zijn hoofd in zijn nek en begon te snuiven.

Een kadaver, zei hij. Ik ruik een kadaver. Viktor, ruik ook eens.

Ik rook, heel voorzichtig.

Ik geloof dat ik kaas ruik, zei ik. Franse kaas.

Jij hebt nog nooit rottend vlees geroken, zei Leo. Dit is absoluut een kadaver. Laten we kijken wat er gestorven is.

Leo probeerde het dode beest op reuk te lokaliseren, maar ik vond het overal even erg stinken. Toen zag ik op anderhalve meter afstand een dood dier liggen, gedeeltelijk aangevreten en bedekt met een zwarte laag zoemende vliegen.

Het is een wild zwijn, zei Leo zacht. Kijk naar die slag-tanden.

Ik probeerde weg te lopen, maar Leo hield me tegen, sloeg zijn arm om mijn schouders en dwong me te kijken naar het dode dier.

Die geur, zei Leo. Zo ruikt de dood. Deze lucht zul je nooit vergeten. Hij zei het alsof het een waardevolle ervaring was.

Ik moest bijna overgeven. Gedeeltelijk vanwege de scherpe, indringende lucht, maar voornamelijk door de aanblik van de duizenden glinsterende vliegen die zich tegoed deden aan het dode zwijn.

Dit is puur natuur, vervolgde Leo. Het ene beest eet het andere en al wat overblijft, voedt de grond. Zo blijft alles in evenwicht.

Ik rukte me los en rende weg, weg van de lucht van bedorven vlees. Weg van mijn vader.

22 maart

Ik sloeg de achterklep dicht en leverde daarmee het bewijs dat al mijn bezittingen in een Peugeot 207 pasten.

Mischa en ik waren snel klaar met het verdelen van de spullen. Zij kreeg de wasmachine, de droger en het bed en ik de 207. De grasmaaier wilden we geen van beiden; Mischa kon niet overweg met het startkoord en ik hoefde hem niet omdat ik geen tuin had. Ik had niet eens een huis.

Wat zullen we met de urn doen? vroeg ik tijdens het inpakken.

De urn blijft bij mij, zei Mischa.

Ooit zullen we er iets mee moeten doen, antwoordde ik.
Zoals wat?

Gedeeld ouderschap.

Maak je een grap?

We zouden de as kunnen verdelen, zei ik. Ieder de helft.
Ze keek me aan alsof ik haar in haar gezicht had gespuugd.

Het is praktisch, vervolgde ik.

De urn blijft hier, zei ze.

Ik had niet verwacht dat Mischa zou instemmen met het verdelen van de as, maar we moesten het bespreken. Jip was ook van mij.

We kunnen hem uitstrooien, zei Mischa. Ooit. Maar nu niet.

Ik knikte. Uitstrooien leek me een goede oplossing. Ik wist niet eens zeker of ik die urn wilde vanwege de urn, of om Mischa dwars te zitten, want zo iemand wilde ik niet zijn. Vanaf het moment dat ik me realiseerde dat de breuk onafwendbaar was, besloot ik de ideale ex te zijn, een die zijn voormalige partner het beste gunt en altijd kiest voor de redelijke oplossing. Overigens had ik al vrij snel ontdekt dat de rol van volmaakte ex me niet erg goed lag.

Ik was klaar om te gaan en Mischa stond in de gang. Ze had haar zwarte haar in een paardenstaart gebonden en droeg de wollen sloffen die vreselijk stonken als ze ze een hele dag had gedragen. Mischa had zweetvoeten. Toen we elkaar net kenden, vond ik het lief, die rauwmelkse kaaslucht als ze haar schoenen uittrok. Als je elkaar net kent, is elke afwijking leuk.

Dan ga ik maar, begon ik. Als er iets is...

Mischa knikte.

Alles gebeurt met een reden, vervolgde ik. Het is niet alleen een einde, maar ook een nieuw begin.

Dat is mooi gezegd.

Ik wist dat ze dat mooi zou vinden. Mischa was dol op platitudes.

Er zaten nog kleren in de wasmand, zei ze en gaf me een Albert Heijntas. Ze keek op haar horloge en dat was voor mij het sein om te vertrekken.

Ik liep naar de auto en propte de tas met wasgoed tussen twee verhuisdozen. Achter me hoorde ik de deur van Sabastraat 58 in het slot vallen.

De zon scheen, de lente stond op uitbarsten. Ik reed langzaam de straat uit, op weg naar het huis van mijn vader. Ik kon de achteruitkijkspiegel niet gebruiken, de auto zat tot

het dak volgepakt, bovendien werd het zicht aan mijn rechterzijde ernstig belemmerd door de grote, grillige bladeren van de monstera op de bijrijdersstoel.

Het huis in de Sabastraat was van Mischa. Zij had het gekocht in de tijd dat huizen spotgoedkoop waren en gedurende de periode die we hier samen woonden, loste zij de hypotheek af. Zij mocht blijven.

Zelf zou ik er niet direct voor hebben gekozen om bij mijn vader in te trekken, maar ik had bedroevend weinig succes met het vinden van nieuwe woonruimte. Met mijn salaris bij Brands & Schippers Boekenveilingen kon ik in Haarlem amper een garagebox kopen en huurwoningen waren schaars. Dat laatste had ik ontdekt toen ik het kantoor van topwonen.nl bezocht. John, de eigenaar, wilde me wel in zijn systeem zetten als ik vijfendertig euro inschrijfgeld betaalde. John had een kaal hoofd met een baardje en hij had een sjaal nonchalant om zijn nek geslagen. Hij leek precies op de trainer van Ajax.

Jij komt in aanmerking voor woonunits tot achthonderd euro, had hij gezegd, terwijl hij mijn loonstrook bekeek. Hij had een vette Noord-Hollandse tongval. Als je geluk hebt, kan ik het oprekken tot achtenhalf, maar het aanbod is beperkt en de vraag enorm. Het wordt een kwestie van lange adem.

Hoe lang is lang? vroeg ik.

Kijk, ik wil je met alle plezier in het systeem zetten. Dan krijg je een inlogcode waarmee je het aanbod op onze site kunt bekijken. Maar laat ik het zo zeggen, jij bent niet de enige die op zoek is naar een unit van rond de acht.

Dus het heeft geen zin, concludeerde ik.

Als je je niet inschrijft maak je sowieso geen kans, antwoordde hij.

Schrijf me dan maar in.

John zette zijn leesbril op en begon met twee vingers te typen. Toen hij klaar was, schoof hij een pinapparaat naar me toe.

Je krijgt een inlogcode via de mail, zei hij terwijl hij de pinbon afscheurde.

Toen ik thuis inlogde, bleek dat hij de waarheid had gesproken; het aanbod van topwonen.nl was bijzonder beperkt. Op de site stond slechts één appartement. Het kostte tweeduizendnegenennegentig euro, exclusief gas, water en licht.

Ik zette de auto voor het huis. Met de monstera in mijn handen liep ik naar de deur en belde aan. Ik had een sleutel, maar wilde mijn vader een laatste, symbolische kans geven me de toegang te weigeren. Ook na de tweede keer bellen bleef de deur dicht.

Buurvrouw Lies stak haar hoofd over de schutting. Leo staat onder de douche, zei ze.

Onder de douche?

Heb je geen sleutel? Of moet ik de mijne halen?

Nee, dank u. Ik maak alvast de auto leeg.

Lies Dekkers heette eigenlijk Elizabeth Dekkers en ze was weduwe. Ze reed op een taxibusje.

Dus je komt weer terug op het oude nest? vroeg Lies.

Tijdelijk. Zeer tijdelijk. Ik zei het op een toon die het einde van het gesprek inluidde.

Misschien kun je hem een beetje helpen met de tuin. Het onkruid kruipt onder de schutting door.

Ik stond onder de douche, zei Leo toen hij de deur opendeed. Hij droeg een zwart t-shirt en een boxershort en droogde zijn haar met een handdoek.

Dat zei Lies al.
Ik dacht dat je een sleutel had.
Ik wilde de eerste keer aanbellen.
We hadden toch al afgesproken dat je kon komen?
Ik bedoel meer als symbolisch gebaar.
Kom nou maar binnen, zei hij. Ik sta in mijn onderbroek.

Hoe wist Lies dat je aan het douchen was? vroeg ik.

Lies weet alles, zei Leo en liep voor me uit de woonkamer in. Hij werd vlezig rond zijn heupen, maar het stond hem goed. Zijn dikke grijze haar was lang geworden. Het zou bijna in een staartje kunnen.

Sinds mijn vader weduwnaar was, rook het huis naar eten. Hij was voortdurend in de weer met rollades, stoofvles of van mergpijp getrokken bouillon.

Je hebt een nieuwe bank, zei ik.

Niet zomaar een bank, zei Leo. Een Roche Bobois.

Hij is prachtig.

Ga er maar eens op zitten.

Nu?

Waarom niet? Ga maar zitten.

Ik nam plaats. Het oppervlak was zacht en comfortabel en daaronder zat een stevige laag die onmiddellijk de vorm van je lichaam leek aan te nemen.

Van het geld dat ik aan deze bank heb besteed, had ik ook een tweedehands cabrio kunnen kopen, zei Leo. Maar dit is dan ook de laatste bank die ik in mijn leven zal aanschaffen. Al word ik honderd jaar.

Hij zit heerlijk, zei ik.

Breng je spullen maar naar zolder, zei Leo.

De zolder was mijn oude kamer, maar Leo had hem na mijn vertrek grondig opgeknapt. Mijn oude meubels wa-

ren verdwenen, de muren witgeverfd en op de vloer lag laminaat. Het oorspronkelijke karakter had hij vakkundig weggeklust.

De zolder had eigenlijk het atelier van mijn moeder moeten worden. Na haar pensioen had Dinie canvassen en verf bij de Action gekocht en op Marktplaats een schildersezels, want schilderen zou haar nieuwe passie worden. Leo had ledverlichting opgehangen en een Veluxraam geplaatst. Hij had zelfs een metalen wasbak gemonteerd waarin ze haar kwasten kon uitspoelen. Maar nog voor ze de eerste tube op haar pallet had kunnen leegknijpen, scheurde haar aorta en overleed ze.

De monstera zette ik in een hoek, net uit het licht, en de verhuisdozen stapelde ik tegen de achterwand. Ik pakte ze nog niet uit, want voor hetzelfde geld was ik snel weer vertrokken.

Voor we gingen eten zette Leo met zijn telefoon de muziek uit, sloot zijn ogen en vouwde zijn handen.

Je bidt, zei ik toen hij zijn ogen weer opende.

Ja, ik bid. Dat heb je ongelofelijk scherp opgemerkt.

Ik had geen idee.

Ik bid voor elke maaltijd, soms ook voor het slapen. Het voelt goed.

Dit moest ik even op me laten inwerken.

Het is niet dat ik nu orthodox katholiek ben geworden, hoor, maar ik ben ook geen overtuigd atheïst. Wil je wijn bij het eten? Ik heb een medoc open.

Leo schonk een bodempje in en hield het glas tegen het licht. Met een ernstig gezicht rook hij aan zijn glas, nam slurpend een slok en knikte.

Het was Leo kennelijk ontgaan dat ik al zeven jaar vege-

tariër was; we aten runderrollade met gebakken aardappels en brood met kruidenboter.

Ik eet eigenlijk geen vlees meer, zei ik.

Dit is biologisch.

Ook geen biologisch vlees.

Ik heb ergens gelezen dat het helemaal geen zin heeft om nu allemaal vegetariër te worden. Als je gewoon goed vlees koopt en het goed klaarmaakt, is er niets aan de hand. Je moet alleen geen supermarktvlees eten. Dat zit vol met rommel en die dieren worden slecht behandeld.

Doe maar een klein beetje dan.

Met een scherp mes sneed Leo een plak rollade af.

Dit is wel erg lekker, zei ik toen ik een stukje in mijn mond stopte. Ik wist niet dat jij kon koken.

Ik kan uitstekend koken, maar Dinie vond dat de vrouw dat hoorde te doen. Ze deed het ook prima, alleen met net iets te weinig zout en vet. En geduld.

Leo smeerde zijn brood op precies dezelfde manier als ik; helemaal tot het randje.

Hoe lang denk je te blijven? vroeg hij.

Ik weet het niet precies. Met mijn salaris kan ik niets kopen, tenminste niet iets in de wijde omtrek. En huren wordt lastig, de wachtlijsten voor sociale huurwoningen zijn gigantisch en de vrije sector is te duur.

Heb je een plan?

Over twee weken heb ik een afspraak bij de gemeente. Misschien kan ik een urgentieverklaring krijgen.

Kun je niet op kamers? Dat moet zelfs voor jou te betalen zijn.

Studentenhuizen zitten niet te wachten op huurders van boven de dertig.

Het maakt ook niet uit, je kunt hier rustig een paar we-